

5. Календарь Черниговской губернии на 1908 год / Издание Черниговского губернского статистического комитета. – Чернигов, 1907. – Отдел 4. Адрес-календарь.

6. ІПМГНПУ. – Посвідчення В. К. Федоренка видане Глухівським ІНО від 29 липня 1924 р. (копія).

7. ІПМГНПУ. – Автобіографія В. К. Федоренка за 1936 р. – 2 арк. [рукопис].

8. ІПМГНПУ. – Список друкованих робіт В. К. Федоренка (складений М. В. Федоренком). – 1 арк. [машинопис]

9. ІПМГНПУ. – Коротка біографічна справка на В. К. Федоренка складена М. В. Федоренком, 10 січня 1972 р. – 2 арк. [машинопис].

Олійник Анастасія

студентка ІІІ курсу,

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Науковий керівник:

Крижанівський Віталій Михайлович

кандидат історичних наук,

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ТВОРЦІ КІНОСТРІЧКИ «ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ» ЯК ВТІЛЕННЯ НОВОЇ ЕПОХИ УКРАЇНСЬКОГО КІНО

Новою важливою сходинкою в українському кіно стали 60–70-ті роки ХХ ст. Великий внесок у прогрес кіномистецтва цього часу зробила стрічка С. Параджанова «Тіні забутих предків», що знята за мотивами твору М. М. Коцюбинського. Ця картина унікальна і як художнє явище, і як невід’ємна частина національного надбання. Слава української стрічки розійшлася далеко за межі СРСР. «Тіні...» отримали безліч нагород на міжнародних фестивалях у Римі, Салоніках, Мар-дель-Плата,

Британської кіноакадемії та ін. Талант С. Параджанова визнали відомі режисери (Ф. Фелліні, Г. Данелія).

Кінокартина «Тіні забутих предків» є найяскравішим прикладом «українського поетичного кіно». Цей напрям був заснований О. Довженком, проте асоціюється він з іменами Ю. Ілленка, С. Параджанова та І. Миколайчука. Саме стрічка «Тіні забутих предків» принесла їм шалену популярність та визнання в усьому світі.

Важливим компонентом шаленого успіху кінокартини став талант режисера Сергія Параджанова. «Тіні...» стали першим самостійним великим творчим успіхом режисера. У цій стрічці уперше в повній мірі проявилось багато характерних рис його творчості: містичність, мальовничість, пластика, образність, тонкий психологізм, ємна лаконічність, поетичність тощо [3].

Свій внесок в успіх фільму С. Параджанов зробив не лише як режисер, а й як сценарист. Разом із І. Чендеєм написав сценарій до фільму «Тіні забутих предків».

Проте успіх фільму мав й іншу сторону. Після виступу молоді інтелігенції (Івана Дзюби, В'ячеслава Чорновола та Василя Стуса) на прем'єрі кінострічки із закликами про національну самоідентифікацію режисера, акторський склад та й сам фільм почали переслідувати. Відтоді ім'я Сергія Параджанова фігурувало у зведеннях КДБ, що й спричинило його арешт у 1973 р. В'язень Параджанов рідко отримував листи від численних друзів, приятелів й учнів. Проте регулярно отримував міжнародні депеші від італійського кінорежисера Ф. Фелліні.

Утілити в життя усі шалені, та іноді здавалося б нереальні, ідеї Сергію Параджанову допоміг його друг, радянський кінорежисер, оператор, сценарист і політик – Юрій Ілленко. Він став відомим завдяки своїм кінострічкам «Криниця для спраглих», «Білий птах з чорною плямою» тощо. Проте справді світову славу принесла стрічка «Тіні забутих предків», де він виступив у ролі оператора. Саме за цей фільм Юрію Ілленку у 1991 р. було призначено Національну премію України імені Тараса Шевченка.

Ю. Ілленко народився в Україні, проте в ранньому дитинстві йому разом із батьками довелось переїхати до Росії,

де він ріс і навчався. Як зазначає перша дружина Ілленка, до приїзду в Карпати на зйомки «Тіней...» Юрій не розмовляв українською, проте саме ця картина змінила його життя. Після неї він працював лише на українських кіностудіях, викладав у Київському інституті театрального мистецтва імені Карпенка-Карого та останні роки життя був членом Всеукраїнського об'єднання «Свобода». Шлях батька повторили і його сини Пилип та Андрій, випробувавши себе як у кіно, так й у політиці.

Творчий доробок Юрія Ілленка як оператора складає 4 кінострічки, як режисера – 13 кінострічок, як сценариста – 1 кінострічка.

Не зважаючи на великий вклад Юрія Ілленка в розвиток українського кінематографу, на Батьківщині його талант був визнаний лише на завершенті творчої кар'єри митця. Більшість своїх нагород він отримав уже в часи незалежної України (член Академії мистецтв України – 1996 р., відзнака Президента України – 1996 р., орден «За заслуги» II ст. – 2008 р., Державна премія України імені Олександра Довженка – 2005 р.).

Кінострічка «Тіні забутих предків» подарувала Україні та світові нову зірку екрану – Івана Миколайчука, який зіграв головну роль. Його героєм був Іван Палійчук.

Кар'єра Миколайчука після виходу «Тіней» стрімко піднялась вгору й трималася на самій вершині аж до смерті актора. Талант юного митця був визнаний і закордоном «...Коли після прем'єри «Тіней» вони поїхали в Мар-дель-Плата на міжнародний кінофестиваль і там «Тіні» стали фільмом номер один, отримавши Гран-прі, – до Лариси Кадочникової та до Івана неможливо були протиснутися. До нього підійшов один із режисерів Голівуда та спитав: «Якщо ми вас запросимо приїхати на зйомки, приїдете?» – «Якщо влада дозволить...». Виявляється, із Голівуду Іванові прислали запрошення, але йому ніхто нічого не сказав!» – згадує дружина Івана Миколайчука [1]. Продовжуючи працювати в Київській кіностудії ім. О. Довженка, на професії актора Іван не зупинився. Дедалі частіше у фільмах він виступав як композитор, сценарист і режисер. Після прем'єри «Тіней забутих предків» Іван Миколайчук знявся у 35 фільмах, виступив режисером у фільмах «Вавилон ХХ» і «Така пізня,

така тепла осінь», сценаристом у 8 фільмах (найвідоміші з них «Білий птах з чорною плямою» та «Небилиці про Івана») та композитором у 2 фільмах – «Білий птах з чорною плямою» та «Вавілон ХХ».

За свої праці Іван Миколайчук був відзначений премією Ленінського комсомолу України імені Н. А. Островського (1967), Державною премією УРСР імені Т. Г. Шевченка (1988 – посмертно) та отримав звання заслуженого артиста Української РСР (1968).

Отже, картина принесла творцям не тільки світове визнання, але й створила безліч проблем. Доля кожного з них склалася по-різному, вони пройшли через безліч випробувань, але їх поєднувала національна свідомість, любов до краю, про який вони заявили з широкого екрану на увесь світ. Кожен із цих людей вніс свою частку у створення даного шедеву, уклав частинку своєї душі, що й допомогло зробити цю кінострічку унікальною й неповторною.

Література

1. Боль и правда об Иване. Жена Миколайчука вспомнила, что сыграл и о чем мечтал ее муж. – [Електронний ресурс] http://gazeta.zn.ua/CULTURE/bol_i_prawda_ob_ivane_zhena_mikolaychuka_vspomnila_o_chem_mechtal_ee_muzh.html.
2. Лариса Кадочникова: «Параджанов сказал Ильенко: «Ты, Юра, можешь уходить, а Кадочникову мне оставь!» // Бульвар Гордона. – 2015.
3. Загребельный П. А. Сергей Параджанов. – Харьков: Фолио, 2011.
4. Луговський В. Параджанов: невідомий маестро / В. Луговський. – К: Академія, 1998. – 176 с.
5. Параджанов С. Вечное движение / Сергей Параджанов // Искусство кино. – 1966. – № 12.